

"Hərbi xidmət keçməkdən boyun qaçırma, hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına tərk etmə və fərarilik işləri üzrə məhkəmə təcrübəsi haqqında"

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun

Q Ə R A R I

Bakı şəhəri № 1 1 noyabr 2001-ci il

Azərbaycan Respublikası müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ölkənin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini qorumalı olan Silahlı Qüvvələrimiz yaradılmışdır. Eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına uyğun olaraq qısa müddət ərzində müdafiə, hərbi quruculuq, Silahlı Qüvvələrin komplektləşdirilməsi məsələlərini nizama salan qanunlar qəbul olunmuş, hərbi xidmətin əsasları, gənclərin hərbi xidmətə hazırlığı, hərbi xidmətə çağırışın və qəbulun, hərbi vəzifələlərin və çağırışçıların hərbi uçotu, hərbi xidmətin keçilməsi, Silahlı Qüvvələrin döyüş və səfərbərlik hazırlığının saxlanması qaydaları müəyyən olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası Vətənin müdafiəsini onun hər bir vətəndaşının borcu, qanunla müəyyən edilmiş qaydada hərbi xidmət keçməyi vətəndaşların əsas vəzifələrindən biri kimi müəyyənləşdirmişdir.

Lakin məhkəmə təcrübəsi göstərir ki, vətəndaşların həmin Konstitusiya ilə təsbit edilmiş vəzifələrini yerinə yetirməkdən imtina edərək həqiqi hərbi qulluqdan boyun qaçırma, hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına tərk etmə və fərarilik etmələri halları heç də az deyildir. Məhkəmələr bu kateqoriyalardan olan işlərə baxarkən işin hallarının tam və hərtərəfli araşdırılmasına, cinayət qanunu normalarının düzgün tətbiq edilməsinə, belə cinayət törətmiş şəxslərə qanunun tələbinə uyğun, obyektiv cəza təyin edilməsinə əsasən nail olurlar.

Bununla yanaşı bu kateqoriyadan olan işlərə baxılmasında qanun pozuntularına yol verilməsi halları da mövcuddur. Növbəti hərbi çağırışdan və ya səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırma cinayətləri ilə hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına tərk etmə cinayətlərinin subyektlərinin müəyyən edilməsində fikir ayrılıqları vardır. Fərarilik və hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına tərk etmə cinayətlərinin tövsifində də səhvlərə yol verilir. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına tərk etmə və fərarilik cinayətlərindən bəhs edən 333 və 334-cü maddələrində ağırlaşdırıcı hal kimi nəzərdə tutulan bu əməllərin döyüş şəraitində edilməsi halı hamı tərəfindən eyni mənada anlaşılır.

Bu kateqoriyadan olan işlərin ibtidai araşdırılması zamanı ciddi nöqsanlara yol verilməsinə baxmayaraq məhkəmənin hazırlıq iclaslarında həmin qanun pozuntularının aradan qaldırılması sahəsində Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 300.1.5 və 303-cü maddələrinin məhkəməyə verdiyi hüquqlardan

səmərəli istifadə edilmir.

Cəza təyini zamanı cəzanın fərdiləşdirilməsi prinsipindən kənara çıxma halları mövcuddur. Hökmlərdə cinayətin xarakteri, ictimai təhlükəlilik dərəcəsi, təqsirkarın şəxsiyyətini göstərən məhz hansı halların cəza təyin edərkən nəzərə alındığı göstərilmədiyindən yuxarı instansiya məhkəmələri tərəfindən xeyli miqdarda məhkəmə hökm və qərarlarının dəyişdirilməsi və ya ləğv edilməsi halları mövcuddur.

Cinayətlərin törədilməsinə zəmin yaratmış səbəb və şəraitin kifayət qədər ətraflı araşdırılmasına və xüsusi qərar çıxarmaq yolu ilə səlahiyyətli orqanların və vəzifəli şəxslərin diqqətinin belə hallara cəlb edilməsinə az diqqət yetirilir.

Qeyd edilən nöqsanlara apellyasiya və kassasiya instansiyası məhkəmələrinin fəaliyyətində də yol verilir.

Belə nöqsanların aradan qaldırılması, qanunların düzgün qavranması və birmənalı tətbiqini təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Plenumu

QƏRARA ALIR:

1. Məhkəmələrin diqqəti qanuni əsas olmadan hərbi xidmətdən yayınmaq məqsədilə növbəti hərbi çağırışdan və ya səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırma, hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına tərk etmə, eləcə də fərarilik haqqında işlərə baxılma keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına cəlb edilsin.

Bu vəzifələrin tam yerinə yetirilməsinə nail olmaq məqsədilə məhkəmələr ibtidai araşdırmanın keyfiyyətinə tələbkarlığı gücləndirməli, Cinayət və Cinayət Prosesual Qanunvericiliyinin tələblərinə ciddi riayət edilməklə işin faktiki hallarının müəyyən olunmasını təmin etməli, məhkəmə proseslərinin tərbiyəvi təsirini artırmalıdırlar.

2. Hərbi xidmətdən yayınmaq üçün növbəti hərbi çağırışdan və ya səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırma (CM-nin 321-ci maddəsi) haqqında cinayət işlərinə baxarkən məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, bu cinayətlərin tərkibi o zaman yaranır ki, həmin cinayətlərin subyektləri əvvəlcədən hərbi komissarlıq tərəfindən yazılı surətdə xəbərdarlıq edilmələrinə baxmayaraq üzrlü səbəblər olmadan hərbi komissarlığın fərdi çağırış vərəqəsində göstərilmiş müddətdə və göstərilmiş məntəqəyə gəlməməklə çağırışdan boyun qaçırmış olsunlar.

Çağırışçının hərbi xidmət keçməkdən boyun qaçırmaq məqsədilə fərdi çağırış vərəqəsində imza etməkdən imtina etməsi və ya yayınması müvafiq sübutlarla təsdiq olunarsa, təkcə çağırış vərəqəsində imzanın olmaması onun cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi üçün əsas götürülə bilməz.

2. "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" 2011-ci il 23 dekabr tarixli Azərbaycan

Respublikasının Qanununun 12.4-cü maddəsinə əsasən vətəndaşların müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılması haqqında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının aktı qüvvəyə mindikdən sonra müddətli həqiqi hərbi xidmət keçməmiş, müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırışa möhlət hüququ olmayan və ya müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan azad edilməyən çağırışçılar yaşayış yeri və ya olduğu yer üzrə hərbi qeydiyyatda olduğu, hərbi qeydiyyatda olmayan çağırışçılar isə yaşayış yeri üzrə müvafiq icra hakimiyyəti orqanına gəlməlidirlər.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 24 noyabr tarixli 191 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən yaradılan publik hüquqi şəxslər tərəfindən konkret sahələr üzrə elektron xidmətlər göstərilməsi Qaydaları"nın və "Elektron xidmət növlərinin Siyahısı"nın, habelə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 17 oktyabr tarixli 235 nömrəli qərarı ilə yeni redaksiyada təsdiq edilmiş 2 nömrəli əlavənin-"Elektron xidmət növlərinin Siyahısı"nın 35.4-cü bəndinə əsasən çağırışçılara müddətli həqiqi hərbi xidmətlərini hansı hərbi hissədə keçmələri barədə məlumatların internet və ya qısa mesaj (SMS) vasitəsilə verilməsi Azərbaycan Respublikasının Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti tərəfindən həyata keçirilir.

Hərbi xidmətdən yayınmaq üçün növbəti hərbi çağırışdan və ya səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırma (CM-nin 321-ci maddəsi) haqqında cinayət işlərinə baxarkən məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, bu cinayətlərin tərkibi o zaman yaranır ki, həmin cinayətlərin subyektləri müddətli həqiqi hərbi xidmətlərini hansı hərbi hissədə keçmələri barədə məlumatı internet və ya qısa mesaj (SMS) vasitəsilə almalarına və yaxud başqa üsullarla əvvəlcədən Azərbaycan Respublikasının Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin yerli idarə, şöbə və bölmələri tərəfindən xəbərdarlıq edilmələrinə baxmayaraq üzrlü səbəblər olmadan göstərilmiş müddətdə Azərbaycan Respublikasının Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin yerli idarə, şöbə və bölmələrinə gəlməməklə çağırışdan boyun qaçırmış olsunlar. [1]

3. Azərbaycan Respublikası CM-in 321-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş növbəti hərbi çağırışdan boyun qaçırma cinayətinin subyekti 18 yaşına çatmış və hərbi xidmətə çağırılanadək çağırışçıların hərbi uçuşunda duran və yaxud durmalı olan kişi cinsindən olan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları, səfərbərlik üzrə çağırışdan boyunqaçırma cinayətinin subyekti isə həm çağırışçılar, həm də hərbi vəzifəlilər, yəni Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrində ehtiyatda olan vətəndaşlar ola bilərlər.

"Azərbaycan Respublikasında hərbi xidmətə çağırışın Əsasları haqqında" 1992-ci il 10 iyun tarixli Azərbaycan Respublikası Qanununun 8-ci və 24-cü maddələrinin mənasına görə, həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan və səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırmaya görə məsuliyyət, yalnız Azərbaycan Respublikası Prezidentinin həqiqi hərbi xidmətə

~~çağırış, yaxud qismən və ya ümumi səfərbərlik haqqında fərmanı elan edildikdən sonra, əgər fərmanın özündə onun qüvvəyə minməsinin başqa qaydası nəzərdə tutulmamışsa yarana bilər.~~

~~Çağırış məntəqəsində və yaxud komissiyada qeydiyyatdan keçmək üçün vətəndaşların müəyyən olunmuş müddətdə üzrlü səbəblər olmadan hərbi komissarlığa gəlməmələri həqiqi hərbi xidmətə növbəti çağırışdan boyun qaçırma kimi qiymətləndirilə bilməz. Belə ki, bu şəxslər çağırış sahəsində qeydiyyata alınana qədər çağırışçı hesab olunmurlar və hərbi xidmətdən yayınmaq üçün növbəti hərbi çağırışdan boyun qaçırma cinayətinin subyekti deyillər.~~

3. Azərbaycan Respublikası CM-nin 321-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş növbəti hərbi çağırışdan boyun qaçırma cinayətinin subyekti hərbi xidmətə çağırışın müəyyən edilmiş tələblərinə cavab verən müddətli hərbi xidmətə və ya zabitlərin həqiqi hərbi xidmətinə çağırılan və ya səfərbərlik üzrə çağırılan Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarıdır. Müddətli hərbi xidmətə - Azərbaycan Respublikasının 18 yaşına çatmış sağlamlıq vəziyyətinə görə hərbi xidmətə yararlı olan, çağırışa möhlət hüququ olmayan və ya çağırışdan azad edilməmiş kişi cinsli vətəndaşları, zabitlərin həqiqi hərbi xidmətinə - müddətli həqiqi hərbi xidmət keçməmiş, yaşı 35-dən çox olmayan, sağlamlıq vəziyyətinə görə hərbi xidmətə yararlı olan çağırışa möhlət hüququ olmayan və ya çağırışdan azad edilməmiş ehtiyatda olan zabitlər çağırılırlar.

Vətəndaşlığı olmayan şəxslər və xarici ölkə vətəndaşları Azərbaycan Respublikası CM-nin 321-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətin subyekti ola bilməzlər. Xarici dövlətin vətəndaşlığını qəbul etmiş, lakin Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığına xitam verilməmiş çağırışçılar ümumi əsaslarla müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılırlar. Azərbaycan Respublikası vətəndaşının xaricdə yaşaması Azərbaycan Respublikası CM-nin 321-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətin subyekti olmasını istisna etmir.

Qeydiyyatdan keçmək üçün vətəndaşların müəyyən olunmuş müddətdə üzrlü səbəblər olmadan Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin yerli idarə, şöbə və bölmələrinə gəlməmələri hərbi xidmətdən boyun qaçırma kimi qiymətləndirilə bilməz. Belə ki, hərbi xidmətdən boyun qaçırmaya görə məsuliyyət yalnız Azərbaycan Respublikası Prezidentinin şəxslərin hərbi xidmətə çağırılması haqqında sərəncamında göstərilən müddətdə üzrlü səbəb olmadan müvafiq icra hakimiyyəti orqanına gəlmədiyi halda yaranır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin şəxslərin hərbi xidmətə çağırılması haqqında sərəncamı ilə müəyyən edilmiş müddətdə Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin yerli idarə, şöbə və bölmələrinə gəlməməyin üzrlü səbəbləri çağırışçının xəstəliyi (tibb müəssisəsinin xəstəlik barədə tibbi arayışı əsasında) və ya fəvqəladə və ya digər qarşısı alına bilinməyən hallardır (bu zaman şəxsən gəlməməyin mümkün olmaması çağırışçının yaşayış yeri üzrə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı

tərəfindən təsdiq edilməlidir). [1]

~~4. Səfərbərlik dedikdə, müharibə dövrü və ya hərbi vəziyyət elan olunduqda 18 yaşından son yaş həddinədək hərbi vəzifəlilərin və çağırışçıların, hərbi uçotda olmayan 18 yaşından 45 yaşınadək qadınların Silahlı Qüvvələrə hərbi xidmətə çağırılmaları başa düşülür.~~

~~Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycan Respublikasına hərbi basqın təhlükəsi olduqda və ya fəvqəladə vəziyyət şəraitində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səfərbərlik elan etmədən lazımı sayda hərbi vəzifəliləri üç ayadək müddətə hərbi xidmətə çağırmaq hüququ var.~~

4. Azərbaycan Respublikasında səfərbərlik hazırlığı və səfərbərlik haqqında” 2005-ci il 10 iyun tarixli Azərbaycan Respublikası Qanununun 1.0.2-ci maddəsinə əsasən səfərbərlik – Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyatının, icra hakimiyyəti orqanlarının, yerli özünüidarəetmə orqanlarının və təşkilatların müharibə dövrünün iş rejiminə, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin, qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər silahlı birləşmələrin və xüsusi birləşmələrin müharibə dövrü üçün müəyyən edilmiş təşkilati-ştat strukturuna keçirilməsinə dair tədbirlər kompleksidir.

Azərbaycan Respublikasında ümumi və ya qismən səfərbərlik Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin sərəncamı ilə elan olunur.

“Azərbaycan Respublikasında səfərbərlik hazırlığı və səfərbərlik haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 14.2-ci maddəsinə əsasən ehtiyatda olan və səfərbərlik üzrə hərbi xidmətə çağırışdan möhlət hüququ olmayan vətəndaşlar səfərbərlik elan edildikdə səfərbərlik üzrə hərbi xidmətə çağırılırlar. [1]

~~5. Həqiqi hərbi xidmətə növbəti çağırışdan və səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırma cinayətləri təqsirli şəxsin ona verilən bildirişdə göstərilən tarixdə, üzrlü səbəblər olduqda isə çağırışın və ya səfərbərliyin aparıldığı müddət ərzində çağırış və ya səfərbərlik üzrə hərbi xidmətdən qəsdən boyun qaçırdığı vaxtdan bitmiş hesab edilir. Həmin müddətdən sonra boyun qaçıranın hərbi komissarlığa gəlməsi cinayətdən könüllü imtina kimi deyil, cəzanı yüngülləşdirən hal kimi nəzərə alın bilər.~~

5. Həqiqi hərbi xidmətə növbəti çağırışdan və səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırma cinayəti hərbi xidmətə çağırılma haqqında Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin sərəncamı qüvvəyə mindikdən sonra şəxsin müvafiq Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin yerli idarə, şöbə və bölmələrinə gəlmədiyi halda, qeyd olunan normativ xarakterli aktda göstərilən hərbi xidmətə çağırışın sonuncu günü bitmiş hesab edilir.

Həmin müddətdən sonra hərbi xidmət keçməkdən boyun qaçıranın Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin yerli idarə, şöbə və bölmələrinə gəlməsi cinayətdən könüllü imtina etmə kimi deyil, cəzanı yüngülləşdirən hal kimi nəzərə alınmalıdır. [1]

6. Hərbi xidmətdən yayınmaq üçün növbəti hərbi çağırışdan və ya səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırma məqsədi ilə vəzifəli şəxsə rüşvət vermə Azərbaycan Respublikası CM-nin 321-ci və 312-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayətlərin məcmusunu yaradır.

7. Hərbi cinayətlərin subyekti hərbi qulluqçulardır.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin "Hərbi qulluqçuların statusu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 2-ci maddəsinin 1-ci hissəsinin və 3-cü maddəsinin, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 333-cü maddəsinin şərh edilməsinə dair "2001-ci il 26 oktyabr" tarixli qərarına müvafiq olaraq çağırışçılar üçün hərbi qulluqçu statusuna malik olmaqla hərbi xidmətə daxil olmanın başlanğıcı onların hərbi hissə komandirlərinin (hərbi tədris müəssisələrinin rəislərinin) əmrinə əsasən şəxsi heyətin siyahısına daxil edildikləri və bütün təminat növləri üzrə təminata götürüldükləri gün hesab olunur. Hərbi vəzifəlilər və qadınlar üçün isə xidmətin başlanğıcı hərbi komissarlığın verdiyi sərəncamda göstərilmiş xidmət yerinə yola düşdükləri gün hesab olunur. [2]

~~Hərbi xidmətdən buraxılması ilə əlaqədar hərbi hissə komandirinin əmri ilə şəxsi heyətin siyahısından çıxarıldığı gün hərbi qulluqçunun hərbi xidmətinin sonu sayılır.~~

Hərbi vəzifəlilər və qadınlar üçün isə xidmətin başlanğıcı Azərbaycan Respublikasının Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin yerli idarə, şöbə və bölmələri tərəfindən göstərilmiş xidmət yerinə yola düşdükləri gün hesab olunur. [3]

~~8. Azərbaycan Respublikası CM-nin 333.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətlərə dair işlərə baxarkən məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına tərk etmə o zaman cinayət hesab edilir ki, bu müddət 3 gündən artıq, lakin 10 gündən çox olmasın, yaxud 3 gündən az olsa da eyni əməllər altı ay ərzində təkrar edilmiş olsun. Təkrarlıq üçün əvvəlki özbaşına tərk etməyə görə təqsirkar şəxsə intizam tənbehi verilib verilməməsinin əhəmiyyəti yoxdur.~~

8. Məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, Azərbaycan Respublikası CM-nin 333.1-ci maddəsi ilə cinayət məsuliyyəti müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçusunun və ya hərbi qulluqçu hazırlayan xüsusi təyinatlı təhsil müəssisəsinin kursantının hərbi hissəni (hərbi qulluqçu hazırlayan xüsusi təyinatlı təhsil müəssisəsinə) və ya xidmət yerini özbaşına tərk etməsi və ya üzrlü səbəblər olmadan hərbi hissəyə (hərbi qulluqçu hazırlayan xüsusi təyinatlı təhsil müəssisəsinə) və ya xidmət yerinə vaxtında gəlməməsi üç gündən artıq, lakin on gündən çox olmayaraq törədildikdə yaranır.

“Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 333-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş “gün” anlayışına dair” Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumunun 2019-cu il 14 fevral tarixli Qərarı ilə müəyyən edilmişdir ki, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 333-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş “gün” anlayışı 24 saatlıq müddəti ehtiva edir. Həmin maddədə göstərilmiş müddətlər çağırış üzrə hərbi xidmətdə olan hərbi qulluqçunun öz hərbi hissəsini və ya xidmət yerini özbaşına tərk etdiyi və ya üzrlü səbəblər olmadan öz xidmət yerinə vaxtında gəlmədiyi andan bir günün 24 saat olması nəzərə alınmaqla hesablanır. [\[4\]](#)

9. Azərbaycan Respublikası CM-nin 333-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətlər haqqında işlərə baxarkən, məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, bu cinayətlərə görə məsuliyyət, hərbi qulluqçunun hərbi hissənin mövqeyini və ya xidmət yerini komandirin (rəisin) icazəsi olmadan tərk etdiyi hallarda yaranır.

Hərbi hissəni və ya xidmət yerini buraxıb getmə, icazə vermək hüququ olmayan rəisin icazəsi ilə olduqda, bu özbaşına tərk etmə hesab oluna bilməz. Belə hallarda qanunsuz hərəkətə görə məsuliyyət getmə qaydalarının pozulmasına yol verən rəisin üzərinə düşür.

Əgər müvafiq rəisin icazə vermək hüququnun olmaması hərbi qulluqçuya əvvəlcədən məlum olmuşdursa, belə hallarda hərbi qulluqçu qanunsuz hərəkətinə görə ümumi əsaslarla cinayət məsuliyyəti daşıyır.

Cinayət məsuliyyətinə səbəb olan *hərbi hissəyə və ya xidmət yerinə vaxtında gəlməmə* ondan ibarətdir ki, hərbi qulluqçu qanuni əsaslarla *hərbi hissənin mövqeyindən və ya xidmət yerindən getdikdən sonra üzrlü səbəblər olmadan müəyyən olunmuş müddətdə hərbi hissəyə və ya xidmət yerinə qayıtmamış* olsun. [\[5\]](#)

Nəzərə almaq lazımdır ki, əgər gəlməmə üzrlü səbəblərdən baş vermişdirsə, ət, cinayət məsuliyyətinə səbəb olmur (Hərbi qulluqçunun xəstəliyi, hissəyə və ya xidmət yerinə vaxtında gəlməyə imkan verməyən təbii fəlakət və s. xarakterli hadisələr). [\[6\]](#)

10. Hərbi hissənin mövqeyi dedikdə kazarmanın, düşərgənin sahəsi və yahərbi hissənin yürüş vaxtı tutduğu yer nəzərdə tutulur.

Xidmət yeri, *hərbi hissənin mövqeyinin yerləşdiyi sahədə* deyilsə, hərbi qulluqçunun müəyyən müddət ərzində hərbi vəzifələrini icra etdiyi, yaxud komandirin əmri və ya icazəsi ilə olduğu yer başa düşülür (məsələn, *hərbi hissənin mövqeyindən kənar*da təsərrüfat işlərinin görüldüyü yer, təlim dərslərinin keçirildiyi yer və s.). [\[7\]](#)

~~11. Fərariliyə dair cinayət işlərinə baxılarkən məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, fərarilik hərbi qulluqçunun üç aydan artıq müddətə hərbi hissədən və ya xidmət yerindən özbaşına getməsində və ya xidmət yerinə qayıtmamasında~~

(gəlməməsində), yaxud müddətindən asılı olmayaraq hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə hissənin mövqeyini və ya xidmət yerini buraxıb getməkdə, eləcə də başqa hissəyə dəyişdirilərkən, təyinat alarkən, ezamiyyətdən, məzuniyyətdən və ya müalicə müəssisəsindən qayıdarkən eyni məqsədlə hissəyə və ya xidmət yerinə gəlməməkdə ifadə olunur.

11. *Fərariliyə dair cinayət işlərinə baxılarkən məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, fərarilik hərbi qulluqçunun müddətindən asılı olmayaraq hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə hərbi hissəni və ya xidmət yerini buraxıb getməkdə, eləcə də başqa hərbi hissəyə dəyişdirilərkən, təyinat alarkən, ezamiyyətdən, məzuniyyətdən və ya müalicə müəssisəsindən qayıdarkən eyni məqsədlə hərbi hissəyə və ya xidmət yerinə gəlməməkdə ifadə olunur. [8]*

12. Fərarilik cinayəti o zaman başa çatmış hesab olunur ki, hərbi qulluqçu hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə hərbi hissənin mövqeyini və ya xidmət yerini özbaşına buraxıb getmiş olsun, yaxud 3 aydan artıq müddətdə xidmət yerinə qayıtməsin.

Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycan Respublikası CM-nin 321,333 və 334-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayətlər uzanan cinayətlərdir.

Fərarilik cinayəti hərbi qulluqçu müddətindən asılı olmayaraq hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına buraxıb getdiyi və yaxud hərbi hissəyə və ya xidmət yerinə qayıtmədiği vaxtdan başa çatmış hesab olunur. [9]

13. ~~Əgər hərbi qulluqçu hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə hissəni özbaşına buraxıb getmişsə, lakin əvvəlki niyyətindən imtina edərək hissəyə qayıtmış və ya özünü hakimiyyət orqanına təqdim etmişsə, belə halda təqsirkarın hərəkətində bitmiş fərarilik cinayətinin tərkibi yaranır. Onun hissəyə gəlməsi və ya özünü hakimiyyət orqanına təqdim etməsi isə bu halda könüllü imtina kimi deyil, təqsirini boynuna almaqla könüllü gəlmə kimi qiymətləndirilməlidir.~~

13. Əgər hərbi qulluqçu hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə hərbi hissəni (xidmət yerini) özbaşına buraxıb getmişsə, lakin əvvəlki niyyətindən imtina edərək hərbi hissəyə (xidmət yerinə) qayıtmış və ya özünü hakimiyyət orqanına təqdim etmişsə, belə hallarda təqsirkarın hərəkətində bitmiş fərarilik cinayətinin tərkibi yaranır. Onun hərbi hissəyə (xidmət yerinə) gəlməsi və ya özünü hakimiyyət orqanına təqdim etməsi isə cinayəti törətməkdən könüllü imtina kimi deyil, təqsirini boynuna almaqla könüllü gəlmə kimi qiymətləndirilməlidir. [10]

14. Məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, Azərbaycan Respublikası CM-nin 328-ci maddəsinin qeydinə əsasən döyüş şəraiti dedikdə hərbi hissənin və ya bölmənin bilavasitə düşməne qarşı durması və ya faktiki döyüş əməliyyatı aparması başa düşülür.

Hərbi qulluqçu yalnız bu cür hərbi hissə və bölmələri özbaşına tərk etdikdə, yaxud bu *hərbi hissələrdən və ya bölmələrdən* fərarilik etdikdə həmin əməllər müvafiq surətdə Azərbaycan Respublikası CM-nin 333.6 və ya 334.3-cü maddələri ilə tövsif edilməlidir.

[11]

15. Azərbaycan Respublikası CM-nin 333 və 334-cü maddələrinin qeydində göstərilmişdir ki, bu Məcəllənin 333.1-333.4 və 334.1-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş əməlləri ağır şərait zəminində ilk dəfə törətmiş şəxslər cinayət məsuliyyətindən azad edilə bilər.

Qanunun mənasına görə "ağır şərait" anlayışına hərbi qulluqçunun yaxın qohumlarının gözlənilməz ağır xəstəliyi, ciddi ailə münaqişələri, hərbi qulluqçunun yaxın qohumlarının yaşadığı yerdə baş vermiş təbii fəlakət və bu kimi hallar daxildir.

Hərbi hissəni (xidmət yerini) özbaşına tərk etmə və ya fərarilik ayrı-ayrı hallarda komandirlərin (rəislərin) qanuna zidd əmrləri, nizamnamədən kənar rəftar edilməsi, mütəmadi surətdə hörmətsizlik, fiziki və psixi məcburiyyət və bu kimi digər hərəklərlə əlaqədar ola bilər. Belə hallarda müəyyən edilmiş konkret vəziyyətdən asılı olaraq əməlin son zərurət vəziyyətində törədilmiş hərəkət olub-olmamasına hüquqi qiymət verilməlidir.

16. İntizam xarakterli hərbi hissədə saxlama cəzasına məhkum edilmiş və orada cəza çəkən şəxs həmin hərbi hissədən özbaşına getdikdə onun əməli Azərbaycan Respublikası CM-nin 333.5-ci maddəsi ilə tövsif edilməlidir. Bu halda özbaşına getmənin müddəti əməlin tövsifinə təsir göstərmir.

Barələrində həbs qətimkan tədbiri seçilmiş və ~~qauptvaxtda~~ *hauptvaxtda* saxlanılan hərbi qulluqçunun cinayət məs*uliyyətindən və ya cəzadan yayınmaq məqsədilə həbsdən qaçması Azərbaycan Respublikası CM-nin 304-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətin tərkibini yaradır. [12]

17. Məhkəmələrə izah olunsun ki, hərbi hissəni (xidmət yerini) özbaşına tərk etmiş və ya fərarilik etmiş şəxs hərbi xidmət üzrə vəzifələrini icra edən rəisə və ya hərbiqulluq vəzifəsini yerinə yetirən başqa şəxsə müqavimət göstərdikdə, onun əməli müvafiq surətdə Azərbaycan Respublikası CM-nin 333 və ya 334, eləcə də ~~329-*cu*~~ *330-*cu** maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayətlərin məcmusu üzrə tövsif olunmalıdır. [13]

Qətimkan tədbiri kimi hərbi hissə komandanlığının müşahidəsi altına verilmiş hərbi qulluqçunun məhkəməyədək icraat zamanı, yaxud cinayət işlərinə məhkəmədə baxılarkən onun hərbi hissənin mövqeyini və ya xidmət yerini özbaşına tərk etməsi bu tərk etmənin müddətindən və həmin əməli törətmiş şəxsin məqsədindən asılı olaraq Azərbaycan Respublikası CM-nin 333 və ya 334-cü maddələri ilə tövsif edilməlidir.

18. *Hərbi hissəni (xidmət yerini) özbaşına tərk edən və ya fərarilik edən hərbi*

~~qulluqçuların şəxsi istifadəsi üçün verilmiş silahın, döyüş sursatının, nəqliyyat vasitələrinin, texniki təchizat əşyalarının və ya sair hərbi əmlakın saxlanması qaydalarını pozmaları nəticəsində həmin əmlakı itirmələri müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikası CM-nin 333 və ya 334, həmçinin 347-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayətlərin tərkibini yaradır.~~

18. Hərbi hissəni (xidmət yerini) özbaşına tərk edən və ya fərariyyət edən hərbi qulluqçuların xidməti istifadəsi üçün verilmiş silahın, onun komplekt hissələrinin, döyüş sursatının, partlayıcı maddələrin və qurğuların, habelə nəqliyyat vasitələrinin və ya sair hərbi əmlakın saxlanması qaydalarını pozmaları nəticəsində həmin əmlakı itirmələri mühüm zərər vurduqda müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikası CM-nin 333 və ya 334, həmçinin 347-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayətlərin tərkibini yaradır. [\[14\]](#)

19. Hərbi qulluqçu hərbi hissəni (qulluq xidmət yerini) özbaşına tərk edərkən və ya fərariyyət edərkən, xidməti istifadə üçün ona verilmiş odlu silahı, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatını və ya partlayıcı maddələri və qurğuları mənimsəmək, satmaq və ya istədiyi kimi onun üzərində başqa cür sərəncam vermək məqsədilə özü ilə apararsa, onun əməli Azərbaycan Respublikası CM-nin 333 və ya 334, eləcə də 232-ci maddələri ilə tövsif olunmalıdır. [\[15\]](#)

~~20. Hərbi qulluqçu hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə, yaxud belə məqsədi olmadan hissəni tərk edərkən, xidməti istifadə üçün ona verilmiş nəqliyyat vasitəsini, texniki təchizat əşyalarını və ya digər hərbi əmlakı öz mülkiyyətinə və ya başqa şəxsin mülkiyyətinə keçirmək məqsədilə özü ilə apararsa, onun hərəkəti hərbi hissəni (qulluq yerini) tərk etmə və ya fərariyyət, eləcə də dövlət əmlakının mənimsənilməsi kimi tövsif olunmalıdır.~~

20. Hərbi qulluqçu hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə, yaxud belə məqsədi olmadan hərbi hissəni (xidmət yerini) tərk edərkən, xidməti istifadə üçün ona verilmiş nəqliyyat vasitəsini və ya digər hərbi əmlakı öz mülkiyyətinə və ya başqa şəxsin mülkiyyətinə keçirmək məqsədilə özü ilə apararsa, onun hərəkəti hərbi hissəni (xidmət yerini) tərk etmə və ya fərariyyət, eləcə də özgə əmlakını mənimsəmə kimi tövsif olunmalıdır. [\[16\]](#)

21. Hərbi hissəni (xidmət yerini) özbaşına tərk etməklə əlaqədar olan cinayətlər törədilərkən hərbi hissənin avtomatlarının və ya başqa nəqliyyat vasitəsinin mənimsəmə məqsədi olmadan qaçırılması Azərbaycan Respublikası CM-nin 333 və ya 334, həmçinin 185-ci maddələri ilə tövsif olunmalıdır.

22. Hərbi qulluqçunun hərbi hissəni (xidmət yerini) özbaşına tərk etməsi və ya fərariyyət törətməsi ilə yanaşı xüsusi xidmət qaydalarını da pozması cinayətlərin məcmuusu üzrə o halda tövsif oluna bilər ki, müvafiq xidmət qaydalarının pozulması Azərbaycan Respublikası CM-nin 336, 337, 338, 339 və 340-cı maddələrində nəzərdə

tutulmuş nəticələrə və ya CM-in 339 və 340-cı maddələrində göstərilən əməllər üzrə dövlətin təhlükəsizlik mənafeələrinə real təhlükənin yaranmasına səbəb olsun. [\[17\]](#)

23. Həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan və səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırma, hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına tərk etmə və fərarilik cinayətlərində təqsirli bilinmiş şəxslərə cəza təyin edərkən məhkəmələr cinayətin ictimai təhlükəlilik dərəcəsini, təqsirkarın şəxsiyyətini, məsuliyyəti yüngülləşdirən və ağırlaşdıran halları nəzərə almaqla cəzanın fərdiləşdirilməsinə xüsusi diqqət yetirməlidirlər. Əməlin ictimai təhlükəlilik dərəcəsi müəyyən olunarkən cinayətin törədildiyi bütün hallar (motiv, şərait və s.) nəzərə alınmalıdır.

24. Bu kateqoriyadan olan işlərə baxılarkən, cinayətin baş verməsinə səbəb olan bütün halların tədqiq olunması və müəyyənləşdirilməsi zəruridir. Belə hallar aşkar olunduqda məhkəmələr, xüsusi qərarla vəzifəli şəxslərin diqqətini müvafiq zəruri tədbirlər görülməsinə cəlb etməlidirlər.

~~Apellyasiya və kassasiya instansiyası məhkəmələri işlərin birinci instansiya məhkəmələrində baxılma keyfiyyətinə tələbkarlığı artırmalı, yol verilmiş nöqsanları vaxtında müəyyən etməli və aradan qaldırmalıdır. [\[18\]](#)~~

25. Bu qərarın qəbul edilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun "Azərbaycan Respublikasının silahlı qüvvələri sıralarına həqiqi hərbi xidmətə növbəti çağırışdan boyun qaçırma, özbaşına getmə, hissəni və ya qulluq yerini özbaşına buraxıb getmə, döyüş şəraitində hissəni özbaşına buraxıb getmə və fərarilik işləri üzrə məhkəmə təcrübəsi haqqında" 1994-cü il 20 may tarixli 1 nömrəli qərarı qüvvədən düşmüş hesab edilsin.

S.C.HƏSƏNOVA

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Sədri

QƏRARA EDİLMİS DƏYİSİKLİK VƏ ƏLAVƏLƏRİN SİYAHISI

[1]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 2,3,4 və 5-ci bəndlər yeni redaksiyada verilmişdir. Əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

~~2.Hərbi xidmətdən yayınmaq üçün növbəti hərbi çağırışdan və ya səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırma (CM nin 321-ci maddəsi) haqqında cinayət işlərinə baxarkən məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, bu cinayətlərin tərkibi o zaman yaranır ki, həmin cinayətlərin subyektləri əvvəlcədən hərbi komissarlıq tərəfindən yazılı surətdə xəbərdarlıq edilmələrinə baxmayaraq üzrlü səbəblər olmadan hərbi komissarlığın fərdi çağırış vərəqəsində göstərilmiş müddətdə və göstərilmiş məntəqəyə gəlməməklə çağırışdan boyun qaçırmış olsunlar.~~

~~Çağırışçının hərbi xidmət keçməkdən boyun qaçırmaq məqsədilə fərdi çağırış vərəqəsinə imza etməkdən imtina etməsi və ya yayınması müvafiq sübutlarla təsdiq olunarsa, təkcə çağırış vərəqəsində imzanın olmaması onun cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi üçün əsas götürülə bilməz.~~

~~3.Azərbaycan Respublikası CM nin 321-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş növbəti hərbi çağırışdan boyun qaçırma cinayətinin subyekti 18 yaşına çatmış və hərbi xidmətə çağırılanadək çağırışçıların hərbi uçotunda duran və yaxud durmalı olan kişi cinsindən olan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları, səfərbərlik üzrə çağırışdan boyunqaçırma cinayətinin subyekti isə həm çağırışçılar, həm də hərbi vəzifəlilər, yəni Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrində ehtiyatda olan vətəndaşlar ola bilərlər.~~

~~"Azərbaycan Respublikasında hərbi xidmətə çağırışın Əsasları haqqında" 1992-ci il 10 iyun tarixli Azərbaycan Respublikası Qanununun 8-ci və 24-cü maddələrinin mənasına görə, həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan və səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırmaya görə məsuliyyət, yalnız Azərbaycan Respublikası Prezidentinin həqiqi hərbi xidmətə çağırış, yaxud qismən və ya ümumi səfərbərlik haqqında fərmanı elan edildikdən sonra, əgər fərmanın özündə onun qüvvəyə minməsinin başqa qaydası nəzərdə tutulmamışsa yarana bilər.~~

~~Çağırış məntəqəsində və yaxud komissiyada qeydiyyatdan keçmək üçün vətəndaşların müəyyən olunmuş müddətdə üzrlü səbəblər olmadan hərbi komissarlığa gəlməmələri həqiqi hərbi xidmətə növbəti çağırışdan boyun qaçırma kimi qiymətləndirilə bilməz. Belə ki, bu şəxslər çağırış sahəsində qeydiyyatdan alınmadək çağırışçı hesab olunurlar və hərbi xidmətdən yayınmaq üçün növbəti hərbi çağırışdan boyun qaçırma cinayətinin subyekti deyillər.~~

~~4.Səfərbərlik dedikdə, müharibə dövrü və ya hərbi vəziyyət elan olunduqda 18 yaşından son yaş həddinədək hərbi vəzifəlilərin və çağırışçıların, hərbi uçotda olmayan 18 yaşından 45 yaşınadək qadınların Silahlı Qüvvələrə hərbi xidmətə çağırılmaları başa~~

düşülür.

~~Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycan Respublikasına hərbi basqın təhlükəsi olduqda və ya fəvqəladə vəziyyət şəraitində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səfərbərlik elan etmədən lazımi sayda hərbi vəzifəliləri üç ayadək müddətə hərbi xidmətə çağırmaq hüququ var.~~

~~5.Həqiqi hərbi xidmətə növbəti çağırışdan və səfərbərlik üzrə çağırışdan boyun qaçırma cinayətləri təqsirli şəxsin ona verilən bildirişdə göstərilən tarixdə, üzrlü səbəblər olduqda isə çağırışın və ya səfərbərliyin aparıldığı müddət ərzində çağırış və ya səfərbərlik üzrə hərbi xidmətdən qəsdən boyun qaçdığı vaxtdan bitmiş hesab edilir. Həmin müddətdən sonra boyun qaçıranın hərbi komissarlığa gəlməsi cinayətdən könüllü imtina kimi deyil, cəzanı yüngülləşdirən hal kimi nəzərə alınə bilər.~~

[2]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 7-ci bəndin ikinci abzasında “dair” sözündən sonra dirnaq işarəsi əlavə edilsin, “26 oktyabr 2001-ci il” sözləri “2001-ci il 26 oktyabr” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[3]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 7-ci bəndin üçüncü abzası yeni redaksiyada verilmişdir. Əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

~~Hərbi xidmətdən buraxılması ilə əlaqədar hərbi hissə komandirinin əmri ilə şəxsi hey*ətin siyahısından çıxarıldığı gün hərbi qulluqçunun hərbi xidmətinin sonu sayılır.~~

[4]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 8-ci bənd yeni redaksiyada verilmişdir. Əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

~~8.Azərbaycan Respublikası CM nin 333.1 ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətlərə dair işlərə baxarkən məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına tərk etmə o zaman cinayət hesab edilir ki, bu müddət 3 gündən artıq, lakin 10 gündən çox olmasın, yaxud 3 gündən az olsa da eyni əməllər altı ay ərzində təkrar edilmiş olsun. Təkrarlıq üçün əvvəlki özbaşına tərk etməyə görə təqsirkar şəxsə intizam tənbehi verilib verilməməsinin əhəmiyyəti yoxdur.~~

[5]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 9-cü bəndin dördüncü abzasında “olan” sözündən sonra “hərbi hissəyə və ya” sözləri, “əsaslarla” və “müddətdə” sözlərindən sonra “hərbi” sözü əlavə edilmişdir.

[6]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 9-cü bəndin beşinci abzasından “o,” sözü çıxarılmışdır.

[7]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 10-cu bəndin ikinci abzasında “yeri,” və “məsələn,” sözlərindən sonra “hərbi” sözü əlavə edilmişdir.

[8]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 11-ci bənd yeni redaksiyada verilmişdir. Əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

11.Fərariyyə dair cinayət işlərinə baxılarkən məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, fərariyyət hərbi qulluqçunun üç aydan artıq müddətə hərbi hissədən və ya xidmət yerindən özbaşına getməsində və ya xidmət yerinə qayıtmamasında (gəlməməsində), yaxud müddətindən asılı olmayaraq hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə hissənin mövqeyini və ya xidmət yerini buraxıb getməkdə, eləcə də başqa hissəyə dəyişdirilərkən, təyinat alarkən, ezamiyyətdən, məzuniyyətdən və ya müalicə müəssisəsindən qayıdarkən eyni məqsədlə hissəyə və ya xidmət yerinə gəlməməkdə ifadə olunur.

[9]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 12-ci bəndin ikinci abzası yeni redaksiyada verilmişdir. Əvvəlki redaksiyada deyilirdi :

Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycan Respublikası CM nin 321,333 və 334-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayətlər uzanan cinayətlərdir.

[10]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 13-cü bənd yeni redaksiyada verilmişdir. Əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

13.Əgər hərbi qulluqçu hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə hissəni özbaşına buraxıb getmişsə, lakin əvvəlki niyyətindən imtina edərək hissəyə qayıtmış və ya özünü hakimiyyət orqanına təqdim etmişsə, belə halda təqsirkarın hərəkətində bitmiş fərariyyət cinayətinin tərkibi yaranır. Onun hissəyə gəlməsi və ya özünü hakimiyyət orqanına təqdim etməsi isə bu halda könüllü imtina kimi deyil, təqsirini boynuna almaqla könüllü gəlmə kimi qiymətləndirilməlidir.

[11]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 14-cü bəndin ikinci abzasında “yaxud bu” sözlərindən sonra “hərbi” sözü, “hissələrdən” sözündən sonra “və ya bölmələrdən” sözləri əlavə edilmişdir.

[12]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 16-cı bəndin ikinci abzasında “qaupvaxtda” sözü “hauptvaxtda” sözü ilə əvəz edilmişdir.

[13]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 17-ci bəndin birinci abzasında “329-cu” sözləri “330-cu” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[14]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 18-ci bənd yeni redaksiyada verilmişdir. Əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

~~18.Hərbi hissəni (xidmət yerini) özbaşına tərk edən və ya fərariyyət edən hərbi qulluqçuların şəxsi istifadəsi üçün verilmiş silahın, döyüş sursatının, nəqliyyat vasitələrinin, texniki təchizat əşyalarının və ya sair hərbi əmlakın saxlanması qaydalarını pozmaları nəticəsində həmin əmlakı itirmələri müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikası CM-nin 333 və ya 334, həmçinin 347-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayətlərin tərkibini yaradır.~~

[15]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 19-cü bənddə “qulluq” sözü “xidmət” sözü ilə əvəz edilsin, “silahı,” sözlərindən sonra “onun komplekt hissələrini,” sözləri, “maddələri” sözündən sonra “və qurğuları” sözləri əlavə edilmişdir.

[16]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 20-ci bənd yeni redaksiyada verilmişdir. Əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

~~20.Hərbi qulluqçu hərbi xidmətdən boyun qaçırmaq məqsədilə, yaxud belə məqsədi olmadan hissəni tərk edərkən, xidməti istifadə üçün ona verilmiş nəqliyyat~~

~~vasitəsini, texniki təchizat əşyalarını və ya digər hərbi əmlakı öz mülkiyyətinə və ya başqa şəxsin mülkiyyətinə keçirmək məqsədilə özü ilə apararsa, onun hərəkəti hərbi hissəni (qulluq yerini) tərk etmə və ya fərariyyət, eləcə də dövlət əmlakının mənimsənilməsi kimi tövsiyə olunmalıdır.~~

[17]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 22-ci bənddə “nəticələrə” sözündən sonra “və ya CM-in 339 və 340-cı maddələrində göstərilən əməllər üzrə dövlətin təhlükəsizlik mənafeələrinə real təhlükənin yaranmasına” sözləri əlavə edilmişdir.

[18]

[Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 20.02.2023-cü il tarixli qərarı](#) ilə 24-cü bəndin ikinci abzası çıxarılmışdır.